

Dominika PASEK

Akademia Marynarki Wojennej

UWARUNKOWANIA FUNKCJONOWANIA I ROZWOJU SIŁ ZBROJNYCH

STRESZCZENIE

Celem trwającego nieprzerwanie od 1999 roku procesu profesjonalizacji i transformacji systemu obronnego jest zwiększenie zdolności operacyjnych oraz wzmocnienie potencjału strategicznego Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej. Nowoczesna armia w dobie szerokiego, często także nieprzewidywalnego spektrum zagrożeń, powinna być zdolna do reagowania i podejmowania działań mających na celu zapewnienie bezpieczeństwa obywateli i realizacji nadrzędnych interesów państwa oraz wywiązywanie się ze zobowiązań sojusznicznych.

Słowa kluczowe:

Siły Zbrojne, modernizacja, profesjonalizacja SZ, programy operacyjne

WSTĘP

Zapewnienie bezpieczeństwa obywateli jest elementarną funkcją państwa. Sprawnie funkcjonujący system bezpieczeństwa powinien gwarantować ochronę i obronę całego narodu oraz interesów państwa przed szerokim spektrum zagrożeń i wyzwań, będących konsekwencją dynamicznej ewolucji międzynarodowego środowiska bezpieczeństwa.

Istotny wpływ na zapewnienie realizacji interesów narodowych i celów strategicznych w obszarze bezpieczeństwa ma potencjał obronny państwa, którego trzon stanowią Siły Zbrojne. Nieprzewidywalna zmienność środowiska bezpieczeństwa, postępująca modernizacja systemu obronnego państw sąsiedzkich i członkowskich NATO oraz strategia obronna i polityka zagraniczna Polski, stanowią wyzwania, które muszą podejmować Siły Zbrojne¹. W celu zapewnienia obrony państwa przed zagrożeniami, wywiązywaniu się z sojusz-

---

¹ M. Gocuł, *Współczesne uwarunkowania funkcjonowania i rozwoju Sił Zbrojnych RP*, Kwartalnik Bellona 2014 r., nr 1, s. 20.

niczych zobowiązań oraz efektywnej realizacji misji strategicznych - zagwarantowanie i przeciwstawienie się agresji; udział w procesie stabilizacji sytuacji międzynarodowej oraz w operacjach reagowania kryzysowego i pomocy humanitarnej; wsparcie bezpieczeństwa wewnętrznego i pomoc społeczeństwu² - istotne jest aby potencjał obronny państwa umożliwił podjęcia odpowiednich działań odpowiadających na wyzwania i zagrożenia dla bezpieczeństwa państwa. Dynamiczna sytuacja na arenie międzynarodowej, wciąż poszerzający się katalog zagrożeń oraz rozwijający się potencjał obronny innych państw, determinuje transformację i rozwój Sił Zbrojnych RP.

ORGANIZACJA SIŁ ZBROJNYCH RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Siły Zbrojne RP służą ochronie niepodległości państwa, zachowaniu ciągłości jego granic oraz niepodzielności terytorium³. Są kluczowym instrumentem przeznaczonym do realizacji polskiej polityki bezpieczeństwa. Utrzymują gotowość do realizacji trzech rodzajów misji:

1. Zagwarantowania obrony państwa i przeciwstawienia się agresji w ramach zobowiązań sojuszniczych - utrzymanie zdolności użycia wojsk w celu obrony i ochrony nienaruszalności granic RP, także w działaniach antyterrorystycznych i w rozwiązywaniu konfliktu zbrojnego mającego zasięg lokalny lub regionalny oraz operacji obronnej w kraju, jak również poza jego granicami⁴.
2. Udziału w procesie stabilizacji sytuacji międzynarodowej oraz w operacjach reagowania kryzysowego i humanitarnych - uczestnictwo w operacjach pokojowych i reagowania kryzysowego NATO, UE, ONZ oraz w innych operacjach na mocy porozumień międzynarodowych prowadzonych także przez organizacje międzynarodowe, rządowe i inne⁵.
3. Wspierania bezpieczeństwa wewnętrznego i pomoc społeczeństwu - nadzór i ochrona przestrzeni powietrznej, granicy lądowej i wód będących pod jurysdykcją państwa. Ponadto, prowadzenie akcji poszukiwawczo-ratowniczych, działalność rozpoznawcza i wywiadowcza, monitorowanie i wykrywanie skażeń promieniotwórczych, usuwanie

---

² *Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2013, s. 10.

³ *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, art. 26 ust. 1 (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483).

⁴ *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2014, s. 11-12.

⁵ Tamże.

niewybuchów i przedmiotów niebezpiecznych pochodzenia wojskowego oraz podjęcie działań zmierzających do minimalizacji zagrożeń⁶.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej ustanawia Prezydenta RP najwyższym zwierzchnikiem Sił Zbrojnych, który w czasie pokoju dowodzi Siłami Zbrojnymi za pośrednictwem Ministra Obrony Narodowej oraz mianuje Szefa Sztabu Generalnego i dowódców rodzajów Sił Zbrojnych. Ponadto na czas wojny, Prezydent Rzeczypospolitej, na wniosek Prezesa Rady Ministrów, mianuje Naczelnego Dowódcę Sił Zbrojnych⁷.

Istotna zmiana w systemie kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi dokonała się za sprawą wejścia w życie ustawy z dnia 21 czerwca 2013 roku o zmianie ustawy o urzędzie Ministra Obrony Narodowej oraz niektórych innych ustaw. Na mocy ustawy utworzono, zastępując dotychczas obowiązującą strukturę czterech samodzielnych dowództw – Wojsk Lądowych, Sił Powietrznych, Marynarki Wojennej i Wojsk Specjalnych, dwa dowództwa: Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych (DG RSZ) oraz Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych (DG RSZ). Zmianie uległa także dotychczasowa rola Sztabu Generalnego Wojska Polskiego (SG WP). W efekcie transformacji SG WP stał się ośrodkiem planowania strategicznego użycia Sił Zbrojnych i długookresowego programowania rozwoju SZ RP. Powstałe w wyniku przekształcenia DG RSZ, podległe Ministrowi Obrony Narodowej jest dowództwem połączonym⁸. Odpowiada za dowodzenie jednostkami wojskowymi Rodzajów Sił Zbrojnych w czasie pokoju i kryzysu, a w czasie wojny pozostałymi jednostkami po wydzieleniu dla DO RSZ. Do jego zadań należy szkolenie dowództw i sztabów, wojsk, rezerw osobowych oraz kształcenie zawodowe. DG RSZ organizuje proces przygotowania sił i środków, w tym także przygotowanie i utrzymanie gotowości bojowej i mobilizacyjnej wojsk i rezerw, a także odpowiada za osiągnięcie sprecyzowanych zdolności operacyjnych. Ponadto uczestniczy w procesie opracowywania planów użycia Sił Zbrojnych w ramach planowanej operacji obronnej oraz reagowania kryzysowego.

Do kompetencji Dowództwa Operacyjnego Rodzajów Sił Zbrojnych należy planowanie i dowodzenie wojskami oraz jednostkami pozamilitarnymi podczas operacji pokojowych, ratowniczych, humanitarnych oraz zapobieganie

---

⁶ A. Zapałowski, *Rola Sił Zbrojnych w zapewnianiu bezpieczeństwa wewnętrznego*, [w:] *Studia wschodnie: polityka – gospodarka – bezpieczeństwo*, (red.) M. Hudzikowski, A. Zapałowski, Instytut Geopolityki, Częstochowa 2014, s. 9-48.

⁷ *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej...*, op. cit., art. 134 ust. 1,2,3 i 4.

⁸ M. Fryc, L. Konopka, *Reforma systemu kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej*, *Kwartalnik Bellona*, nr 3, 2014, s. 11-12.

aktom terroru i wspieranie struktur państwa w przypadku wystąpienia niemilitarnych sytuacji kryzysowych⁹.

Wojska Lądowe, Siły Powietrzne, Marynarka Wojenna, Wojska Specjalne, a także Żandarmeria Wojskowa - będąca wyodrębnioną i wyspecjalizowaną służbą - tworzą strukturę Dowództwa Generalnego Rodzajów Sił Zbrojnych¹⁰. Są one głównymi narzędziami w rękach Dowódcy Generalnego w zakresie realizowania zadań w swoich obszarach. Składają się z jednostek wojskowych¹¹ i związków operacyjnych¹².

Wojska Lądowe przeznaczone są do zapewnienia obrony przed atakiem lądowo-powietrznym w dowolnym rejonie kraju, na każdym kierunku, w obliczu każdej formy zagrożenia militarnego¹³. Dysponując dużą siłą ognia, manewrowością i odpornością na uderzenia przeciwnika, stanowią trzon Sił Zbrojnych. Wojska Lądowe dzielą się na następujące rodzaje wojsk:

- obrony przeciwlotniczej;
- pancerne;
- raketowe i artylerii;
- inżynieryjne;
- łączności i informatyki;
- aeromobilne;
- rozpoznania i walki radioelektronicznej;
- zmechanizowane;
- obrony przeciwchemicznej.

Głównym zadaniem Sił Powietrznych, jest prowadzenie operacji mających na celu identyfikację przeciwnika, uzyskanie przewagi w powietrzu i uniemożliwienie ataku oraz wsparcie oddziałów innych Rodzajów Sił Zbrojnych. W ramach Zintegrowanego Systemu Obrony Powietrznej NATO uczestni-

---

⁹ Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych, <http://do.wp.mil.pl/info/Dowodztwo-Operacyjne/>, 16.01.2016.

¹⁰ Ustawa z dnia 21 listopada 1967r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej, art.3 ust. 7 (Dz. U. z 2015 r. poz. 827, 1220, 1224).

¹¹ Poprzez jednostkę wojskową rozumie się jednostkę organizacyjną Sił Zbrojnych RP, funkcjonującą na podstawie nadanego przez Ministra Obrony Narodowej etatu określającego jej strukturę wewnętrzną, liczbę, rodzaje i rangę wszystkich stanowisk służbowych występujących w tej jednostce, jak również liczbę i rodzaje uzbrojenia, środków transportu i innego wyposażenia należnego jednostce.

¹² Przez związek organizacyjny rozumie się jednostki wojskowe zorganizowane w określonej strukturę, w szczególności w korpus, dywizję lub brygadę, funkcjonującą samodzielnie albo w składzie rodzaju Sił Zbrojnych.

¹³ K. Ligęza, *Bezpieczeństwo morskie państwa: zasady wykorzystania Marynarki Wojennej*, Gdynia 2014, s. 21

czą w operacjach sojuszniczych i koalicyjnych również poza granicami kraju. Składają się z wojsk lotniczych, obrony przeciwlotniczej i radiotechnicznych¹⁴.

Obronę polskiego wybrzeża i interesów państwa na polskich obszarach morskich oraz udział w lądowej obronie we współdziałaniu z innymi rodzajami Sił Zbrojnych w ramach strategicznej operacji obronnej prowadzi Marynarka Wojenna¹⁵. Z chwilą wejścia w życie nowego systemu dowodzenia i kierowania Siłami Zbrojnymi RP, w strukturach DG RSZ utworzono Inspektorat Marynarki Wojennej, a DO RSZ podporządkowano istniejące Centrum Operacji Morskich – Dowództwo Komponentu Morskiego. Oba te dowództwa przejęły zadania rozwiązane Dowództwa Marynarki Wojennej. Tym samym COM – DKM stał się jednostką dowodzącą siłami Marynarki Wojennej wydzielanymi z DG RSZ w czasie pokoju, kryzysu i wojny¹⁶.

Przeznaczeniem Wojsk Specjalnych (WS) jest prowadzenie operacji specjalnych zarówno w kraju, jak i poza jego granicami, w okresie pokoju, kryzysu i wojny. Stanowią integralną część Sił Zbrojnych RP, wpisując się w ich wszystkie misje. Najważniejszym zadaniem WS jest przygotowanie i udział w operacji obronnej oraz utrzymywanie w gotowości sił i środków do wsparcia Policji Państwowej w zwalczaniu terroryzmu na terenie państwa. Działania realizowane wspólnie z siłami konwencjonalnymi lub samodzielnie, mogą mieć zarówno znaczenie operacyjne, jak i strategiczne¹⁷. Angażując się w operacje Sojuszu oraz obecność w Siłach Odpowiedzi NATO, wojska te wnoszą istotny wkład w stabilizację sytuacji międzynarodowej. W 2013 roku Polska jako pierwszy nowy członek NATO osiągnęła status „państwa ramowego” w dziedzinie operacji specjalnych. Strukturę Wojsk Specjalnych tworzy Dowództwo Wojsk Specjalnych (Kraków) oraz pięć odrębnych, specjalizujących się w innych działaniach jednostek wojskowych (JW): JW Grom (Warszawa), JW Formoza (Gdynia), JW Komandosów (Lubliniec), JW Agat (Gliwice) oraz JW Nil (Kraków).

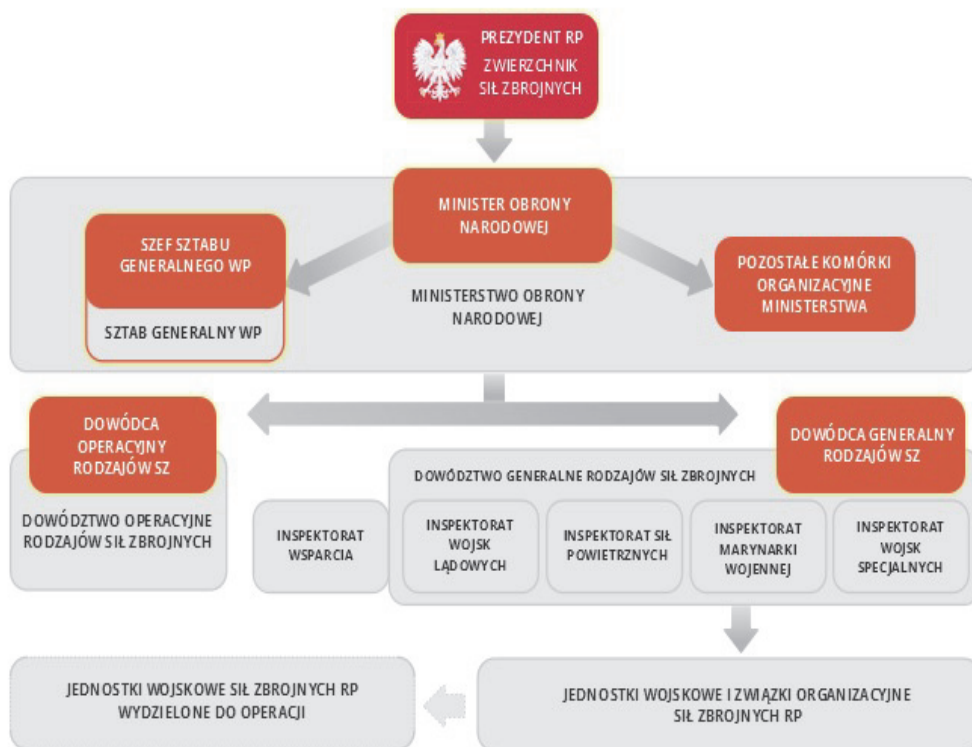
---

¹⁴ Tamże.

¹⁵ K. Ligęza, *Bezpieczeństwo morskie państwa...*, op. cit., s. 21.

¹⁶ *Centrum Operacji Morskich – Dowództwo Komponentu Morskiego*, <http://com.wp.mil.pl/pl/1.html>, 22.01.2016.

¹⁷ *Strategia obronności Rzeczypospolitej Polskiej. Strategia sektorowa do strategii bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, MON, Warszawa 2009, s. 16.

Rys. 1. Schemat systemu kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP

źródło: https://www.epodreczniki.pl/reader/c/141459/v/9/t/student-canon/m/iMPipQCn5t#iMPipQCn5t_d5e215; dostęp: 05.02.2016

Kompleksowe zabezpieczenie logistycznego funkcjonowania Sił Zbrojnych RP zapewnia Inspektorat Wsparcia Sił Zbrojnych podlegający Ministrowi Obrony Narodowej, bezpośrednio podporządkowany Dowódcy Generalnemu Rodzajów Sił Zbrojnych. Do zadań Inspektoratu należy:

- zabezpieczeni logistyczne jednostek wojskowych prowadzących działania na terenie kraju lub poza jego granicami;
- kierowanie procesem planowania i realizacji zadań wynikających z pełnienia funkcji państwa-gospodarza (HNS) i państwa wysyłającego;
- zarządzanie obroną terytorialną, wydzielonymi siłami inżynierii wojskowej i obrony przed bronią masowego rażenia;
- dowodzenie i szkolenie podległych związków organizacyjnych i jednostek wojskowych oraz planowanie i realizacja ich rozwinięcia;

- realizacja zadań, w których uczestniczą oddziały lub pododdziały wojskowe w zakresie usuwania klęsk żywiołowych i likwidacji ich skutków, ochrony mienia, akcji poszukiwawczych oraz ratowania lub ochrony zdrowia i życia ludzkiego¹⁸. Wewnętrzna strukturę organizacyjną Inspektoratu tworzą trzy pion funkcjonalne: pion Szefa Sztabu, pion Szefa Logistyki i Szefostwo Finansów.

TRANSFORMACJA I PROFESJONALIZACJA SIŁ ZBROJNYCH RP

Współczesne środowisko bezpieczeństwa jest zmienne i niestabilne. Zagrożenia i wyzwania dla bezpieczeństwa są niejako rozmyte, rozproszone i bardziej niebezpieczne niż w poprzednich dekadach. Samo użycie siły militarnej nie jest gwarancją odstraszania agresora, czy też zapewnienia bezpieczeństwa państwa. Wyzwania, z którymi muszą zmierzyć się Siły Zbrojne ulegają ciągłym przeobrażeniom. Dlatego też transformacja Sił Zbrojnych jest niejako procesem eksperymentalnym, poszukującym nowych zdolności prowadzących do korzystnych rezultatów. Zdolność Sił Zbrojnych do transformacji jest istotnym elementem w budowaniu wiarygodności i pozycji Polski na arenie międzynarodowej, zarówno w ramach NATO, jak i UE. Sojusznicza współpraca i doświadczenia z niej wynikające stanowią podstawy do wdrożenia rozwiązań transformacyjnych i konieczność dostosowania Sił Zbrojnych RP do standardów obowiązujących w NATO¹⁹.

Istotą reformy kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi zwieńczonej 1 stycznia 2014 roku była konsolidacja strategicznego systemu dowodzenia w obszarze jego trzech podstawowych funkcji, związanych bezpośrednio z kierownictwem politycznym oraz ujednoczeniem systemu na czas pokoju, kryzysu i wojny²⁰:

- planowanie strategiczne, doradztwo i nadzór nad realizacją decyzji Ministerstwa Obrony Narodowej – „projektowanie” wojska (SG WP);
- bieżące dowodzenie ogólne – utrzymanie wojska (DG RSZ);
- dowodzenie operacyjne – użycie wojska (DO RSZ).

---

¹⁸ Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony..., op. cit., art. 13 c.

¹⁹ Z. Polcikiewicz, *Sprawność systemu dowodzenia siłami zbrojnymi a bezpieczeństwo militarne państwa* [w:] *Drogą Bezpieczeństwa i Obronności*, (red.) B. Pączek, Gdynia 2015, s.205-207.

²⁰ S. Koziej, *Reforma systemu kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2014, s. 3-8.

Rys. 2. Podstawowe funkcje kierowania i dowodzenia

źródło: Opracowanie własne na podstawie S. Koziej, *Reforma systemu kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2014, s. 3*

Nieodłącznym elementem procesu transformacji jest profesjonalizacja, ponieważ jedynie profesjonalne Siły Zbrojne są zdolne skutecznie reagować na zagrożenia wewnętrzne i zewnętrzne. W efekcie profesjonalizacji, potencjał obronny oraz zdolności operacyjne Sił Zbrojnych RP uległy znacznej poprawie. Profesjonalizacja umożliwiła zastąpienie obowiązkowej służby wojskowej służbą ochotniczą, przy skorelowanej przebudowie funkcjonalnych systemów Sił Zbrojnych²¹. Zmiana ta nastąpiła za sprawą przyjęcia *Programu Profesjonalizacji Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2008-2010*, który określił kierunki transformacji Sił Zbrojnych. Założenia Programu zorientowane na podwyższenie zdolności operacyjnych oraz potencjału Sił Zbrojnych miały na

²¹ B. Balcerowicz, *Siły zbrojne w państwie i stosunkach międzynarodowych*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2006, s. 178-179.

celu utworzenie armii zawodowej²². Efektem realizacji postanowień programowych stało się zawieszenie obowiązku odbywania zasadniczej służby wojskowej oraz przeszkolenia wojskowego, wprowadzenie kontraktowej zawodowej służby wojskowej, możliwość pełnienia czynnej służby wojskowej przez kobiety, a także utworzenie Narodowych Sił Rezerwowych (NSR) - obejmujących żołnierzy rezerwy posiadających nadane przydziały kryzysowe na podstawie ochotniczo zawartego kontraktu. NSR pozostające w dyspozycji do wykorzystania w przypadku realnych zagrożeń militarnych i niemilitarnych, zarówno w kraju, jak i za granicą, docelowo miały wzmocnić potencjał wojsk operacyjnych i wojsk wsparcia²³. Pod koniec 2010 roku Siły Zbrojne miały liczyć 120 tysięcy żołnierzy służby czynnej i NSR. Wówczas całkowity koszt profesjonalizacji armii oszacowano na ok. 3,72 mld zł. Obecnie Siły Zbrojne RP liczą 100 tysięcy żołnierzy, co klasyfikuje nasze państwo na 19 pozycji w rankingu Global Fire Power 2016²⁴.

Kontrowersyjną kwestią procesu transformacji są Narodowe Siły Rezerwowe, których funkcjonowanie niewątpliwie wymaga reformy. Zmiana ta powinna być połączona z szerszą reformą przygotowania rezerw mobilizacyjnych oraz budową systemu powszechnego bezpieczeństwa terytorialnego. Reforma szkolnictwa wojskowego powinna być ukierunkowana na poprawę efektywności szkolenia i prowadzenia badań naukowych na potrzeby systemu obronności²⁵.

Decyzja o uzawodowieniu armii stała się jedną z kluczowych kwestii w procesie transformacji Sił Zbrojnych, ponieważ przesądziła o ich nieuchronności i nieodwracalności. Dlatego też profesjonalizacja powinna być prowadzona równoległe z modernizacją techniczną, zmianą struktur organizacyjnych oraz systemu szkolenia wojsk. Transformacja jest wynikiem ewolucji systemu bezpieczeństwa państwa, w związku z tym musi stanowić jego integralną część. Istotne jest jakościowe podejście do procesu transformacji, który służy rozwojowi Sił Zbrojnych. Zmienne środowisko bezpieczeństwa wymaga dostosowania Sił Zbrojnych do podjęcia efektywnych działań niezależnie od panujących warunków. Skuteczność podejmowanych działań może zapewnić jedynie profesjonalna i w pełni wyszkolona armia.

---

²² J. Figurski, J. Niepsuj, *Profesjonalizacja obrony narodowej*, Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2010 r., s. 21-24.

²³ *Informacja – Stan Profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2010, s. 2-4.

²⁴ *Countries Ranked by Military Strength (2016)*, *The complete Global Firepower list puts the military powers of the world into full perspective*, <http://www.globalfirepower.com/countries-listing.asp>, 20.02.2016.

²⁵ *Strategia Bezpieczeństwa...*, op. cit., s. 47.

MODERNIZACJA TECHNICZNA SIŁ ZBROJNYCH RP

Funkcjonowanie i rozwój Sił Zbrojnych wiąże się ze zmianami obejmującymi wszystkie sfery systemu obronności, ze szczególnym uwzględnieniem wymagań dotyczących modernizacji technicznej.

Proces modernizacji technicznej Sił Zbrojnych RP w latach 2013-2022 ukierunkowany został na rozwijanie zdolności operacyjnych Sił Zbrojnych RP oraz sukcesywne podwyższanie stopnia unowocześnienia uzbrojenia i sprzętu wojskowego, ze szczególnym uwzględnieniem zadań wynikających z *Głównych kierunków rozwoju Sił Zbrojnych RP oraz ich przygotowań do obrony państwa na lata 2013-2022, Strategii Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej, Polityczno-Strategicznej Dyrektywy Obronnej Rzeczypospolitej Polskiej, Strategii rozwoju systemu bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2022*, a także *Szczegółowych kierunków przebudowy i modernizacji Sił Zbrojnych RP*.

Realizacja tego procesu polega na wymianie przestarzałego uzbrojenia i sprzętu wojskowego, modernizacji perspektywicznej techniki bojowej oraz pozyskiwaniu nowoczesnych systemów uzbrojenia, prowadzonych w oparciu o programy operacyjne i uzbrojenia. Do drugiego kwartału 2016 roku realizacja powyższych założeń prowadzona była w oparciu o *Planu modernizacji technicznej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2013-2022* przyjęty w grudniu 2012 roku, dla którego dokumentem referencyjnym był *Program rozwoju Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w latach 2013-2022*. W październiku 2016 roku dotychczasowy Plan modernizacji technicznej został zastąpiony zaktualizowanym o nowe cele *Planem modernizacji technicznej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej na lata 2017-2022*.

Na zadania rzeczowe ujęte projekcie *Planu Modernizacji Technicznej SZ RP w latach 2017-2022* ze szczególnym uwzględnieniem lat 2017-2019 zaplanowano w roku 2017 kwotę 9 197,2 mln zł, w tym:

- na realizację Programów Operacyjnych przewidziano nakłady w wysokości 6 325 mln zł;
- na zadania poza Programami Operacyjnymi, które mają istotne znaczenie dla poszczególnych systemów funkcjonalnych i zabezpieczenia bieżącego funkcjonowania wojsk kwotę 2 872,2 mln zł.

W *Planie Modernizacji Technicznej SZ RP w latach 2017-2022* w obszarze modernizacji realizowanych jest 13 programów operacyjnych, które jako element planowania i programowania rozwoju SZ RP stanowią główną część mechanizmu zabezpieczenia potrzeb rozwoju systemów uzbrojenia i sprzętu wojskowego.

Programy Operacyjne – finansowanie w 2017 roku:

a) System obrony powietrznej

Cel: Osiągnięcie zdolności w zakresie zapewnienia osłony obiektów, centrów administracyjno – gospodarczych, wojsk w rejonach operacyjnego rozwinięcia i w trakcie połączonej operacji obronnej, w układzie narodowym, sojuszniczym i koalicyjnym.

Główne zadania planowane do realizacji w ramach PMT w 2017 r.:

- przeciwlotniczy i przeciwrakietowy zestaw rakietowy średniego zasięgu WISŁA (rozpoczęcie finansowania);
- przenośny zestaw przeciwlotniczy GROM/PIORUN (mechanizmy startowe + rakiety).

b) Śmigłowce wsparcia bojowego

Cel: Osiągnięcie zdolności w zakresie działań areomobilnych i wsparcia bezpośredniego wojsk, zabezpieczenia wykonywania zadań ratowniczych i transportowych oraz skutecznej i efektywnej realizacji bezpośredniej osłony przed okrętami podwodnymi i nawodnymi.

Główne zadania planowane do realizacji w ramach PMT w 2017 r.:

- przebudowa śmigłowców wielozadaniowych W-3W/WA do wersji śmigłowca wsparcia bojowego W-3PL GŁUSZEC;
- śmigłowiec w wersji bojowego poszukiwania i ratownictwa - CSAR, w wariantcie specjalnym - dla pododdziałów wojsk specjalnych - CSAR SOF (rozpoczęcie finansowania).

c) Zintegrowany system wsparcia dowodzenia oraz zobrazowania pola walki – C4ISR

Cel: Osiągnięcie zdolności do skutecznego dowodzenia i kierowania siłami zbrojnymi RP w całym spektrum realizowanych zadań, którego istotą jest integracja wszystkich narodowych zautomatyzowanych systemów dowodzenia i kierowania środkami walki oraz informatycznych systemów funkcjonalnych.

Główne zadania planowane do realizacji w ramach PMT w 2017 r.:

- mobilny Moduł Stanowiska Dowodzenia MMSD O/P;
- radiostacje różnego typu;
- środki łączności satelitarnej;
- węzeł Teleinformatyczny w wersji kontenerowej;
- wojskowy odbiornik GPS z modułem SAASM (platformowy);
- system zarządzania walką szczebla batalionu ROSOMAK BMS (rozpoczęcie finansowania);
- moduł pocztowy.

- d) Modernizacja Wojsk Pancernych i Zmechanizowanych
Cel: Osiągnięcie zdolności do rażenia poprzez zwiększenie manewrowości wojsk w środowisku lądowym.
Główne zadania planowane do realizacji w ramach PMT w 2017 r.:
- modernizacja czołgu Leopard 2A4.
- e) Zwalczanie zagrożeń na morzu
Cel: Osiągnięcie zdolności w obszarach rozpoznania, rażenia, przetrwania i ochrony wojsk, mobilności oraz zwalczania zagrożenia minowego.
Główne zadania planowane do realizacji w ramach PMT w 2017 r.:
- nadbrzeżny dywizjon raketowy Marynarki Wojennej - SpW dla MJR;
  - nowoczesny niszczyciel min KORMORAN II (finansowanie);
  - okręt patrolowy w wersji podstawowej typu "Ślęzak" (finansowanie);
  - holownik.
- f) Rozpoznanie obrazowe i satelitarne
Cel: Osiągnięcie zdolności w zakresie rozpoznania obrazowego z bezzałogowych systemów powietrznych oraz platform satelitarnych.
Główne zadania planowane do realizacji w ramach PMT w 2017 r.:
- BSP klasy mikro;
  - polski Naziemny Segment Użytkownika (P-DUGS) systemu CSG.
- g) Indywidualne wyposażenie i uzbrojenie żołnierza „TYTAN”
Cel: Osiągnięcie zdolności w zakresie poprawy efektywności funkcjonowania żołnierza w środowisku działań bojowych.
Główne zadania planowane do realizacji w ramach PMT w 2017 r.:
- kontynuacja finansowania pracy rozwojowej: *Zaawansowane Indywidualne Systemy Walki TYTAN*.
- h) Modernizacja Wojsk Rakietowych i Artylerii
Cel: Osiągnięcie zdolności bojowej wsparcia ogniem pośrednim na szczeblu taktycznym i operacyjnym.
Główne zadania planowane do realizacji w ramach PMT w 2017 r.:
- 155mm Dywizjonowy Moduł Ogniowy KRAB;
  - artyleryjski Przyrząd Dalmierczo Rozpoznawczy APDR;
  - moduł ogniowy 120 mm moździerzy samobieżnych KTO RAK;
  - radiolokacyjny zestaw rozpoznania artyleryjskiego LIWIEC;
  - 155 mm dywizjonowy moduł ogniowy REGINA;
  - dywizjonowy moduł ogniowy wieloprowadnicowych wyrzutni rakietowych HOMAR (finansowanie).

i) Symulatory i trenażery

Cel: Osiągnięcie zdolności w zakresie poprawy efektywności szkolenia bojowego wojsk.

Główne zadania planowane do realizacji w ramach PMT w 2017 r.:

- kompleksowy system symulacji pola walki do szkolenia batalionu;
- symulator lotu śmigłowca SW-4;
- kompleksowy symulator lotu samolotu CASA C-295M;
- komputerowy system dydaktyczny dla obsługi technicznej eksploatowanych samolotów SOWA;
- TCW-97 KGP CYKLOP 5S;
- system szkolno-treningowy do broni strzeleckiej ŚNIEŻNIK;
- Laserowy system taktycznego odwzorowania pola walki i strzelań wojsk specjalnych;
- Modernizacja symulatora lotów KLAUDIA.

j) Samolot szkolno – treningowy AJT

Cel: Osiągnięcie zdolności do realizacji szkolenia pilotów przewidzianych do służby na samolocie wielozadaniowym.

Główne zadania planowane do realizacji w ramach PMT w 2017 r.:

- zintegrowany system szkolenia zaawansowanego – AJT.

k) Kołowe transportery transportowe ROSOMAK

Cel: Osiągnięcie zdolności pododdziałów i oddziałów zmechanizowanych w zakresie rażenia przeciwnika w bezpośredniej styczności.

Główne zadania planowane do realizacji w ramach PMT w 2017 r.:

- KTO ROSOMAK w wersji bazowej;
- kołowy transporter opancerzony WRT;
- ciężki kołowy pojazd ewakuacji i ratownictwa technicznego;
- symulator/trenażer dla kierowcy KTO ROSOMAK;
- zdalnie sterowany system wieżowy z wyrzutnią ppk SPIKE zintegrowany z KTO ROSOMAK;
- Kołowy Transporter Opancerzony - wóz dowódczo-rozpoznawczy rozpoznania ogólnowojskowego i Kołowy Transporter Opancerzony - wóz rozpoznawczy rozpoznania ogólnowojskowego - ROSOMAK-R1, ROSOMAK-R2.

l) Przeciwpancerne pociski kierowane SPIKE

Cel: Osiągnięcie zdolności w zakresie rażenia środków pancernych i opancerzonych przeciwnika.

Główne zadania planowane do realizacji w ramach PMT w 2017 r.:

- Przeciwpancerne pociski kierowane SPIKE do KTO (finansowanie).

m) Rozpoznanie patrolowe

Cel: Osiągnięcie zdolności do rażenia poprzez zwiększenie manewrowości wojsk w środowisku lądowym.

Rozpoczęcie finansowania zadań w ramach programu od 2015 roku.

Główne zadania realizowane w ramach PMT w 2014 r:

- mobilny, bezzałogowy pojazd rozpoznawczy TARANTULA.

Poza Programami Operacyjnymi pozyskiwany będzie między innymi: sprzęt inżynieryjno-saperski, OPBMR, środki transportowe, uzbrojenie i broń małokalibrowa, środki bojowe oraz remonty SpW²⁶.

Zaktualizowany zakres rzeczowy PMT nie uległ istotnym zmianom, za to znacząco zredukowano środki zaplanowane na jego finansowanie. W latach 2017-2022 na cały PMT zaplanowano przeznaczyć ok. 77 mld złotych, w tym na 15 priorytetowych programów operacyjnych ok. 61 mld złotych, czyli o 14,6 mld złotych (19%) mniej niż zakładano wydatkować przed redefinicją Planu.

W efekcie przeprowadzonych prac nad aktualizacją programów nie zrezygnowano z żadnego ujętego w poprzednich dokumentach programu. W rzeczowy zakresie PMT został poszerzony o nowy program operacyjny „Cyberobrona i narodowa kryptologia”, a także o zadania związane z realizacją obszaru priorytetowego „Obrona Terytorialna”. Jednak podczas redefinicji Planu nie dokonano weryfikacji sensowności kierunków realizacji niektórych programów już w nim zawartych oraz nie przeanalizowano potrzeby wprowadzenia do Planu dodatkowych (poza cyberobroną i OT) zadań²⁷.

WNIOSKI

Nowoczesne Siły Zbrojne powinny być w pełni zdolne do podjęcia działań zapewniających bezpieczeństwo obywateli i państwa. W konsekwencji nieustannie ewoluującego środowiska bezpieczeństwa priorytetem jest podnoszenie poziomu zdolności operacyjnych, a także utrzymanie i rozwój sił przygotowanych do reagowania na istniejące i niezidentyfikowane zagrożenia. Należy zwiększać efektywność armii i kształtować ją, a nie dostosowywać. Skuteczność Sił Zbrojnych w przeciwdziałaniu i walce z zagrożeniami warunkuje

²⁶ Opracowanie własne na podstawie materiałów udostępnionych przez Dowództwo Generalne Rodzajów Sił Zbrojnych oraz na podstawie uchwały nr 123 Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 2014 r. zmieniającej uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Priorytetowe Zadania Modernizacji Technicznej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w ramach programów operacyjnych”.

²⁷ <http://dziennikzbrojny.pl/artykuly/art,2,4,10262,armie-swiata,wojsko-polskie,projekt-nowego-planu-modernizacji-technicznej>.

zdolność do transformacji struktur oraz adaptacja nowych rozwiązań i zdolności operacyjnych. Istotne jest aby w procesie modernizacji uwzględnić potrzebę łączoności dowodzenia na wszystkich szczeblach. Ważne jest także, aby wszelkie zmiany miały charakter jakościowy, a nie ilościowy - podyktowany wskaźnikami liczbowymi – spowalniający rozwój, a w konsekwencji powodujący stagnację. Perspektywa długookresowego rozwoju Sił Zbrojnych RP zakłada unowocześnienie i profesjonalizację armii oraz zwiększenie jej zdolności interoperacyjnych. Kluczowe znaczenie dla realizacji tych założeń ma modernizacja techniczna i wzrost środków przeznaczonych na poszczególne programy operacyjne.

Dowództwo Transformacji NATO wyznacza państwu członkowskiemu kierunki transformacji. Należy mieć na uwadze, że Polska stała się członkiem sojuszu NATO przy ogromnym wysiłku, realizując jednak podstawowe minimum. Istotne jest aby rozpoczęty już proces doskonalenia systemu obronnego osiągnął założony poziom, ponieważ w przeciwnym razie może dojść do sojuszniczej marginalizacji naszego kraju.

BIBLIOGRAFIA

Akty prawne

- [1] *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.*, (Dz. U. 1997 nr 78 poz. 483).
- [2] *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Warszawa 2014.
- [3] *Strategia obronności Rzeczypospolitej Polskiej. Strategia sektorowa do strategii bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, MON, Warszawa 2009.
- [4] *Uchwała nr 123 Rady Ministrów z dnia 23 czerwca 2014 r. zmieniająca uchwałę w sprawie ustanowienia programu wieloletniego „Priorytetowe Zadania Modernizacji Technicznej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej w ramach programów operacyjnych”*.
- [5] *Ustawa z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej*, (Dz.U.2015.0.144).
- [6] Balcerowicz B., *Siły zbrojne w państwie i stosunkach międzynarodowych*, Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, Warszawa 2006.
- [7] *Biała Księga Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2013.

-
- [8] Figurski J., Niepsuj J., *Profesjonalizacja obrony narodowej*, Wojskowe Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2010.
- [9] Fryc M., Konopka L., *Reforma systemu kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi Rzeczypospolitej Polskiej*, Kwartalnik Bellona, nr 3, 2014.
- [10] Gocuł M., *Współczesne uwarunkowania funkcjonowania i rozwoju Sił Zbrojnych RP*, Kwartalnik Bellona 2014 r., nr 1.
- [11] *Informacja – Stan Profesjonalizacji Sił Zbrojnych RP*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2010.
- [12] Koziej S., *Reforma systemu kierowania i dowodzenia Siłami Zbrojnymi RP*, Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, Warszawa 2014.
- [13] Ligęza K., *Bezpieczeństwo morskie państwa: zasady wykorzystania Marynarki Wojennej*, Gdynia 2014.
- [14] Polcikiewicz Z., *Sprawność systemu dowodzenia siłami zbrojnymi a bezpieczeństwo militarne państwa* [w:] (red.) B. Pączek, *Drogą Bezpieczeństwa i Obronności*, Gdynia 2015.
- [15] Zapałowski A., *Rola Sił Zbrojnych w zapewnianiu bezpieczeństwa wewnętrznego*, [w:] *Studia wschodnie: polityka – gospodarka – bezpieczeństwo*, (red.) M. Hudzikowski, A. Zapałowski, Instytut Geopolityki, Częstochowa 2014.

Źródła internetowe

- [1] *Centrum Operacji Morskich – Dowództwo Komponentu Morskiego*, <http://com.wp.mil.pl/pl/1.html>, 22.01.2016.
- [2] *Countries Ranked by Military Strength (2016), The complete Global Firepower list puts the military powers of the world into full perspective*, <http://www.globalfirepower.com/countries-listing.asp>, 20.02.2016.
- [3] *Dowództwo Operacyjne Rodzajów Sił Zbrojnych*, <http://do.wp.mil.pl/info/Dowodztwo-Operacyjne/>, 16.01.2016.
- [4] *Projekt nowego Planu Modernizacji Technicznej*, <http://dziennikzbrojny.pl/artykuly/art,2,4,10262,armie-swiata,wojsko-polskie,projekt-nowego-planu-modernizacji-technicznej>, 11.01.2017 r.
- [5] *Wydatki MON w 2016 roku na priorytetowe zadania modernizacji technicznej*, <http://dziennikzbrojny.pl/aktualnosci/news,1,9531,aktualnosci-z-polski,wydatki-mon-w-2016-roku-na-priorytetowe-zadania-modernizacji-technicznej>, 23.02.2016 r.

ABSTRACT

The aim of the ongoing continuously since 1999, process of professionalisation and transformation of the defense system is to increase the operational capacity and strengthen the strategic potential of the Polish Armed Forces. The modern army in an era of broad, often unpredictable range of threats, should be able to react and take measures to ensure the safety of citizens and the overarching interests of the state and the fulfilment of allied commitments.